

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קיט:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רעג

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

תורה אור
תורה ערב
תהלים צה (ז) כי הוא אלהינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו היום אם בקליו תשקעו:
תורה רעג
דברי הימים א כג (יז) ויהיו בני אליעזר רחוקה הראש ולא יהיה לאליעזר בנים אחרים ובני רחוקה רבו למעלה:
תורה ערה
משלי כ (כו) נר יקוק נשמת אדם חפש כל חדרי בטן: תהלים פח (ו) בפתים חפשי כמו חקלים שכבי קבר אשר לא וקרם עוד ונפה מןך נגדו:
תורה רעו
דברים עקב ח (טז) הפאכלך מן במדבר אשר לא ידעו אבותי למען צנתך ולמען נסתך להיטבר באחרימיך:

קיטו:

ליקוטי

יותר, ומחמת זה מדבר עמו יותר. אך זה תלוי בזה, שזה שיש לו עזות לדבר, הוא מחמת עבודתו שהוא עושה ועובד הרבה את ה'. ומחמת זה יש לו עזות לדבר עם הרב, ומחמת זה שהוא מדבר עמו, על ידי זה עושה ועובד הרבה, על ידי שמתעורר ביותר על ידי שמדבר הרבה עמו, נמצא שזה תלוי בזה, וכן יש כמה דברים בעולם שהם תלויים זה בזה ^[א], ואין יודעין מהיכן ההתחלה, כי כל אחד מתחיל מחבירו, כי זה תלוי בזה כנ"ל ^[2]:

ערב ^[3] (תהלים צה) **היום אם בקולו תשמעו** : זה כלל גדול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כ"א אותו היום, הן בעסק פרנסה והצטרכותו, צריך שלא יחשוב מיום לחבירו כמובא בספרים ^[7], וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותו השעה ^[7], כי כשרוצין ליכנס בעבודת ה', נדמה להאדם כאלו הוא משא כבד, ואי אפשר לו לישא משא כבד כזו. אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משא כלל, וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום, לאמר מחר אתחיל ^[7], מחר אתפלא בכוונה ובכח כראוי, וכיוצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי ^[7]. **בקולו תשמעו**, היום דייקא, והבן ^[7]:

רעג ^[5] **דע** שיש בנים שמולידים בזה העולם. אבל יש בני עליה גדולים מאד, שמולידים נשמות שהם למעלה מהנשמות המתלבשים בבנים הנולדים בעולם ^[8]. כי כל הנשמות שהם בעולם הם ששים רבוא ^[2], ואף שיש יותר, הם רק מהתחלקות הנצוצות. אבל בכלל הם רק ששים רבוא. אבל אלו הנשמות הנ"ל הם למעלה מששים רבוא נשמות שמתלבשים בזה העולם, כי הם אינם ראויין כלל להתלבש בזה העולם, ואפילו כשבאין בזה העולם, הם אינם נחשבים מזה העולם כלל, וזה בחינות בני משה, שכתוב בהם ^[9] **ובני רחבי רבו למעלה**, ודרשו הו"ל (ברכות ז). למעלה מששים רבוא, כי הם לא היו נחשבים בכלל הששים רבוא, כי הם היו למעלה מהם כנ"ל ^[7]:

רעד ^[6] **דע** שיש רשעים שעובדים ויגיעים כל ימיהם כדי לעקר עצמן מהשם יתברך ומתורתו לגמרי, כי ה"הנקודה הקדושה של קדושת ישראל שיש עדיין" בתוכם, אף על פי שהם רשעים גמורים, היא מבלבלת אותם, ומביאה בהם הרהורי תשובה ויראה מאימת הדין הגדול, ומחמת זה אין להם "תענוג מהעבירות והתאוות שלהם, על כן הם מתאווים ויגיעים, כדי שיגיעו לכפירה גמורה כדעתם הם ושלום, באופן שלא יהיה להם עוד צד ספק לנמות אל האמת, אבל צריכים לזה יגיעה גדולה מאוד¹ מאוד כמה וכמה שנים רחמנא ליצלן רחמנא

רעא רעב רעג רעד רעה רעו רעז

מוהר"ן

לישובן, כי היהדות שבהם אינה מנחת אותם ומבלבלת אותם תמיד :

ודע שיש מהם ²שכשמוגיעין ובאין למה שהתאוו דהיינו לכפירה גמורה הם ושלום, בלי שום ספק אל האמת, אזי תיכף ומיד מתים מן העולם, ואז רואין האמת :

ערה ^[2א] שכל מצוה ומצוה שעושים, נעשה ממנה נר אחד ⁽²²⁾, וכשנסתלק האדם, אם היא נשמה גדולה שהיא יקרה מאוד²² בעיני הש"ת, אזי נותנין לה להיות מחפש בגנויא דמלכא, שיחפש ויקח לו מה שירצה ²³בגינוי המלך יתברך, וזהו תכלית כל תענוגי עוה"ב. ולחיפוש צריכין נרות, כמו שאמרו רז"ל (פסחים י ע"ב) שחיפוש בנרות, ולמדו מפסוק ^[23] **נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן**, והנרות נעשין מן המצות כנ"ל, בבחי' נר מצוה (משלי ו). ואצל אלו הנרות, מחפשת הנשמה אחר ההסתלקות בגנוי דמלכא, וזה בחי' **במתים חפשי** ^[23] כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות (שבת קנא ע"ב). חפשי. היינו בחי' החיפוש שנעשה מן המצות, כי המצות הם נרות שעל ידם החיפוש כנ"ל : אבל יש צדיק שממית עצמו בחייו, וגם בעודו בחיים הוא מחפש בגנוי אביו ^[24]:

רעו ^[23] כי אכילת שבת אינה בשביל שביעה כלל, רק בגין דיתברכון כלהו שתא"כ יומין, כמובא בזהר¹ (יתרו ד' פח) כי מאכילת שבת נשפעין ונתברכין כל ששת הימים, כי עיקר השביעה בשבת, כי סומא אין לו שובע, כמו שלמדו רז"ל (יומא עד ע"ב)^{2א} מפסוק ^[25] **המאכילך מן במדבר למען ענותך וכו'**. ופסיעה גסה נוטלת מאור עיניו של אדם ומהדר ליה² בקידושא דבי שמישי (ברכות מג ע"ב) נמצא שעיקר שלימת² מאור עינים הוא בשבת, ועל כן אז השביעה ^[27], כי עיקר להשביעה על ידי ראיית עינים כנ"ל, וזה ^[7] פוסעים בו פסיעה קטנה, סועדים בו לברך שלש פעמים, היינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה, שעל ידי זה המאור עינים בשלימות, שעל ידי זה השביעה כנ"ל. וע"כ מה שסועדים בו ג' פעמים הוא רק לברך, דהיינו בגין דיתברכי² כל שיתא"כ יומין כנ"ל. אבל בשביל שבת עצמו לא היה צריך לאכול כ"כ שלש פעמים ^[2], כי בשבת השביעה, רק הוא לברך כנ"ל :

רעז ^[26] כשיש מחלוקת על האדם, אין לעמוד עצמו כנגד השונאים, לומר כמו שעושה לי כן אעשה לו כנגדו ^[28]. כי זה גורם שהשונא יבא למבוקשו, לראות בו ח"ו מה שהוא רוצה לראות בו. רק אדרבא ראוי לדון אותם לכף זכות ^[29], ולעשות להם כל הטובות, בחינות ונפשי כעפר לכל תהי' ^[29], כמו העפר שהכל דשין עליה ^[29], והיא נותנת להם כל הטובות אכילה ושתיה וזהב וכסף

^[1] ועל כן אכילת שבת חלטה כשכיל שביעה כי הקביעה היא בשבת ולא לאכילה ויש ליישב מפשטי צילם טז. שנקמה ויקרה דשבת היא שאלוהי ושוטה ואין נפשו קלה עליו. וכן מתורה קכה שאלכילה היא רק כשכיל היום.

^[2] מתרצו - כי השביעה (והיתב עיקר נוחחק)

^[3] לשון הזמר כל מקדש שמומרים בליל שבת. ועיין לעיל תורה רכו.

^[4] בדפדף ותורל - דיתברכין, בתורל - לא ברור, ומתורצו - דיתברכון

^[5] מתרצו - שתא

^[6] עיין לעיל תורה קכה

^[7] תורה זו נאמרה בשמיני עצרת בשנת תקס"מ (ח"מ נט) ועיין ימי מוהרנ"ת ח"א סעיף בו ד"ה אח"כ נסעתי למאהלוב

^[8] עיין ויקרא יט יח אל תקום ולא תטור. ואפילו במחשבה אסרה תורה (חוקוניי שם). ועיין פרש"י וביזמא כג. ועיין לעיל תורה רנא

^[9] אבות א' ו'

^[10] בקשה שנוהגים לבקש אחרי תפלת עמידה מקורה בברכות יז.

^[11] ערובין נד. ולעיל תורה ו תחילת ביאור מאמר רבב"ח

^[12] עיין אוצרות חיים שער רחל ולא פ"ו ד"ה וענין משה. ושער הפסוקים פרשת עקב ד"ה ויאמר ה אלי, ובע"ה שער לה פ"ו.

^[13] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[14] בתורל - הנקודה

^[15] מתורלו - עדיין

^[16] בתקפא לא ברור ונדא - תעניג

^[17] מתרצו - מאד מאד

^[18] גם בתורל - שכשמוגיעין, מתורלו - כשמוגיעין

^[19] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו ועיין שיחות הר"ן סימן קלד שיחה השיבת לבאן.

^[20] **עיין זוהר תרומה דף קסו**. [ע"פ נר מצוה במשלי ו כג]

^[21] מתרצו - מאד

^[22] מתרצו - מנוגי

^[23] משלי כ' כז

^[24] תהלים פח ו'

^[25] עיין תורה ה' תנינא את שו

^[26] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[27] בדפדף - כלהו שיחא, בתורל - כלהו שתא, בתורלו - כולהי שיחא, ומתורצו - כולהו שיחא

^[28] בתורלו - בזהר

^[29] בתקפא - (יומא עד עב) ובתורל ומתורלו ותוקן

^[30] דברים ח' ט'

^[31] בדפדף - לי, בתורל - ליו (ובולבו השמטות ציין שצ"ל ל"י), בתורלו - ל"י, ומתורצו - ל"י,

^[32] גם בתורל - שלימות, ומתורלו - שלימות

^[א] כגון תשובה עיין לק"ה ערבית ד' לו הובא במשיבת נפש לג. ועיין לקוטי תפילות תפלה קבב אות תתרפו. והשתפכות הנפש מאמרים את יב. ומכתבי מוהרנ"ת סימן ריח.

^[2] עיין לק"ה פדיון הבכור ה' לג, הובא במשיבת נפש פג

^[3] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[4] עיין זוהר ח"ב דף סב. ועל דא לא לבעי ליה לאיניש לבשלא מוונא מן יומא ליומא אחרינא, ולא לעכב מיומא ליומא אחרא, הדא הוא דכתיב ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. ועיין פירוש היעב"ץ על אבות א' יד ועיין ראשית חכמה תשובה פ"א הערה רביעית ה"הרבה ג'

^[5] עיין שיש"ק ו' רלג

^[6] עיין שיש"ק ו' רכה

^[7] עיין אור החיים בראשית מז כט כל יום הוא ניצוץ שצריך לתקנו ביומו דייקא. וכל יום אין לו תמורה עיין ספר הברית מאמר יב סוף פרק ט. ועיין זוהר ויחי רכז סוף ע"א עה"פ אברהם בא בימים.

^[8] ללא מבעי משום דכתיב (משל' כז א) לא תהלל כיום מתר כי לא תדע מה ילך יום. אלא שאלטו לאם תדע הוא עולם אחר לגמרי. ומזה אל תהלל ליום מתר עיין לראשית חכמה שער הקדושה פי"ד וז"ה ובענין נתיים וזמן צפסוק לשלמי נדלי יום יום, ועיין חזונו הלכותי שער צמחון סוף פרק ה. וערכי תחל כהאשית דרוש כג ד"ה ולעניינו יאלמו.

^[9] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[10] מתרצו - מאד

^[11] עיין חיי מוהר"ן סימן יד שע"כ עבר על זרע רבינו מה שעבר

^[12] עיין שער הגלגולים הקדמה יז והקדמה יא (ובני אהרן שם אות ח) וסוף הקדמה יח וריש הקדמה לא

^[13] דברי הימים א כג יז

מאמר דע שיש בנים

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן קמא

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה

יש צדיקים גדולים מאד שהנשמות שממשיכים לבניהם הם בבחינת למעלה מששים רבוא נשמות ישראל: (קצור לק"מ השלם)

ליקוטי הלכות

אין

שיחות

(לד) אמר מה שיהיה נעשה עמי איני יודע, אבל זה פעלתי אצל השם יתברך שהגואל צדק יהיה מיוצאי חלצי. ואמר זאת ברבים, והזהיר מאד לכבד ולהחזיק בחשיבות גדול את בניו כי הם אילנות יקרים מאד, ויהיו גדלים מהם פרות טובים ונפלאים מאד. גם אמר שיוצאי חלציו לקח מעולם האצילות: (חיי מוהר"ן אות רעד)

פי כל דברי רבנו זכרוננו לברכה, ומעשיות שאנו מספרים ממנו, אין בהם דבר שלא יהיה בהם סודות גבוהות ונוראות ועצומות מאד מאד. עמק עמק מי ימצאנו. בפרט המעשיות שעברו על זרעו הקדושים כי בניו הם בחינת למעלה מששים רבוא נשמות ישראל כמובן בליקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן רע"ג על פסוק (דברי הימים א כ"ג), ובני רחביה רבו למעלה עין שם. ובשביל זה עבר עליהם מה שעבר המקום ירחם עליהם להבא שימשך על פלטה הנשארת חיים ואריכות ימים ושנים עליהם ועל זרעם עד סוף כל הדורות אמן ואמן: (חיי מוהר"ן אות יד)

(קמ) עוד שמעתי שאמר רבנו זכרוננו לברכה הבנים שלי (רצונו לומר בנותיו) יש להם רוח הקדש שהוא קרוב לנבואה, ונבואתו שיהיה אין אני מודבר כלל. (פון שאר קע שמיס איך נישט), הכלל אם באנו לדבר ולכתב מקדשת זרעו הקדושים תקצר המון יריעות לספר אפלו מקצת שבהם ומדותיהם הטובות וצדקתם וחסידיהם ותמימותם וענותנותם הגדולה ורוח נמוכה ושפלה שהיו להם וכיוצא בשאר כל המדות טובות וישרות, ומכל שכן מפנימיות קדשתם אשר אין לנו שום השגה בזה כלל. ואלמלי היו זוכין העולם שיהיה נשאר מרבנו זכרוננו לברכה בן הממלא מקומו, כבר היה העולם נתתקן על מלואו ותקונו ושלמותו על צד היותר טוב. ושמעתי פעם אחת מהרב רבי נתן זכרוננו לברכה שיהיה נראה בעיניו זה אשר תסמור שערות ראש אדם בשממו זאת, ואי אפשר לבאר זה בכתב אפלו ברמז: (חיי מוהר"ן אות תקפג)

(כו) בחורף בשנת תקס"ה נסע רבנו זכרוננו לברכה למעדוועדיוקע על שבת שירה לומר שם תורה כמנהגו. באותה העת היה בתו חיה שהיתה אז בקהלה קדושה הנ"ל, והיתה חולה על העינים שגדל לה על העינים מה שקורין בילמא ויבלת, וכמעט שנסמית בעיניה. וכשבא רבנו זכרוננו לברכה למעדוועדיוקע נודע לו, ואמר אז התורה ויסב אלקים הנדפסת בליקוטי א' בסימן בסימן ס"ב, שמוכא שם מאמר הזהר הקדוש עלמתא שפירתא דלית לה עינין, ונתרפאה על ידי זה: וכשבא לביתו ספר לפני זאת המעשה בעצמו, והבנתי מתנועותיו הקדושות שהיה אצלו דבר גדול ונפלא ענין זה שהמשיך לה רפואה על ידי דבור מתורתו הקדושה, כי כל מה שעבר על זרעו הקדושים נוגע עד למרחוק. כי כל מה שעובר על כל אדם יש בו נסתרות הרבה כי אין דבר לריק חס ושלום וכל הגדול במעלה יותר כל מה שעובר עליו נוגע למרחוק יותר, אבל זרעו הקדושים עצמה וגדלה מעלתם ברום גבהי מרומים כמבאר במקום אחר, וכל מה שעבר עליהם היה בכל דבר מלחמות גדולות כי נוגע למרחוק מאד: (חיי מוהר"ן אות כו)

קושיות

א. יש בנים שמולידים בזה העולם ויש בנים של בני עליה שהם למעלה מהנשמות המתלבשים בבנים הנולדים בעולם – צ"ע א"כ באיזה עולם הם כן נמצאים. נראה שהם רוחניים יותר כמו דור המדבר שלא רצו להכנס לארץ כיון שהיא דרך הטבע.

ב. יש בנים של בני עליה – משמע שכל בן עליה, וצ"ע כי מהאריז"ל משמע שזה שייך רק בזרעו של משה רבנו.

ג. האריז"ל אומר באוצרות חיים שער אורות ז"ן שדור המדבר לא נכנסו לארץ כי היו בני לאה וארץ ישראל היא בחי' רחל. וצ"ע א"כ איך היו בה בני רחביה. וא"א לומר שכיון שהיו מיעוט שהרי הגמ' אומרת שהיו רבים מאד למעלה מס' רבוא.

ד. כאן מבאר שבני עליה ממשיכים נשמות גבוהות, ואילו בהרבה מקומות כתוב שזה תלוי בעיקר באשה, עיין תורה לב תנינא וכן מובא¹ בשם הבעש"ט שראה באסטנבול נערים עם נשמות של תנאים כיון שאמותיהן היו צנועות. וצ"ע בפשטות נראה שהאשה בצניעות יכולה רק לא לקלקל, אבל לא שהיא ממשיכה את הנשמות. אבל בתפילה מסתמא יכולה לפעול הרבה גם בהמשכת הנשמות.

ה. וזה בחי' בני משה – צ"ע הרי רק בנו אליעזר היה צדיק, אבל בנו גרשם איתא שהובטח ליתרו שיהיה עו"ז והתקיים ביהונתן בן גרשם ששימש כהן לפסל מיכה.

ו. רבו למעלה צ"ע מתי הם היו יותר מס' רבוא על איזה זמן נאמר הפסוק הזה.

ז. מבואר שבני משה היו נשמות של למעלה מס' רבוא וצ"ע הרי כשנולדו עדיין לא תיקן הקב"ה את המקום הזה, שהרי רק אחרי חטא העגל תיקן אותו כשאמר למשה הרף ממני ואשמידם ואעשך לגוי עצום ורב ממנו. ואולי כיון שבני רחביה בוודאי היו נשמות כאלה מוכרח שרחביה היה בן עליה, מזרע משה וזכה לזה מכח משה רבנו וגם היו נשמות מלאה כמו משה לכן נחשבו בני משה.

ח. מבואר שמשה רבנו וכל דורו דור דעה נשמות מבחי' לאה, ועליהם לא נאמר שרבו למעלה מס' רבוא אדרבה הם היו הס' רבוא הרגיל. ומה התחדש בבני רחביה שגם הם היו מבחי' לאה שהם למעלה מס' רבוא? שלכאורה רק תיקן אותה באופן שלא יגיע אליה פגם העוונות, אבל לכאורה היא אותה לאה.

ט. ויש בנים של בני עליה שהם למעלה מהנשמות המתלבשים בבנים הנולדים בעולם – צ"ע האם כיון שהם לא מהעולם אין בכוחם להנהיג את העולם או אדרבה כיון שהם למעלה מכולם הם הראויים להנהיג. וראה מאור ושמש² שמנהיג בכוחו להנהיג את כל מי שמדרגה שתחתיו, ומי שזכה לנשמה דאצילות יכול להנהיג את עם ישראל. וצ"ע מהבעש"ט שבנו לא המשיך דרכו, האם לא הי הראוי או שאדרבה היה יותר מדאי מחוץ לעולם הזה ואילו הצדיק צריך שיהיה כי כל בשמים ובארץ. וראיתי בים החכמה³ שהיתה תקופה שהס"מ קטרג על זה שהנהיג עוברת בירושה, ואז האור של מנהיג נמשך לתלמידו ואח"כ חזר להיות כמקודם שבני הצדיק ממשיכים דרכו בהנהגה.

י. בחיי מוהר"ן אות רעד אָמַר שְׂיֻצְאֵי חֶלְצִי לְקַח מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת – וצ"ע האם אצילות היא למעלה מס' רבוא?

יא. במה מתבטא קדושת זרע בני העליה? מלשון התורה משמע שהם בעוה"ז ולא שייכים אליו כנראה רוחניים יותר. אבל עיין תורה קמג שטוב לשאול עצה מבני צדיקים ובספר המדות עצה אות א' אל תשאל עצה אלא ממני שיודע סתרי

¹ אמרי פנחס (מקורין) – שער ט – מעשיות וסיפורים אות ו(עג) ספק בשם הרב אם בלשון הזה, כשהיה הבעש"ט בסטאמבל ראה יונגע לייט שיש להם נשמות תנאים, ואמר שהוא מגודל צניעות הנשים אשר שם:

² מאור ושמש פרשת פנחס (ד"ה וידבר) – כשתיקן בחינת נפש מבחינת מלכות אז הוא כלי מוכן לקבל בחינת רוח הבאה מעולם התפארת בחינת תורה, כדי שיוכל לדבר דבורי תורה ותפלה בהתלהבות ובדיקות כמו שתרנג אונקלוס על פסוק ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממללא. ובתיקון את עצמו בבחינת רוח אז יוכל להמשיך עליו בחינת נשמה מעולם הבינה עולם הנשמות עולם התשובה. ומי שזכה לבחינה זו הוא יכול להיות מנהיג ומורה דרך לעם ה' לפי מדריגתו, דהיינו אם זכה לבחינת נר"ן מיצירה יכול להנהיג אנשים הפחותי ערך מעולם היצירה וכן בבריאה. היוצא לנו מזה שאינו יכול להנהיג את כל בחינת כללות נשמות ישראל עד שיוכה לבחינת נר"ן מהאצילות, ולפיכך כתוב בכתבי האר"י ז"ל שבזמן הזה לא שכיח נשמות מאצילות עד שנזכה לזמן הגאולה. והאיש הצדיק הדור אשר יתקן את עצמו בחינת נפש רוח מאצילות וכשישראל ישובו בתשובה שלימה אזי יכול הצדיק הזה להמשיך עליו בחינת נשמה מאצילות וזה יהיה גואל צדק והוא יורה דרך לכל כללות ישראל.

³ לקוטי ים החכמה (לרבי יצחק מאיר מורגנשטרן) על פורים אות קה – ונראה להעמיק בענין זה עוד אי' מהרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע אשר בזמני קדם היו צדיקים גדולים ולאחריהם קמו בניהם וגם הם היו צדיקים ובזמנים אחרים ראינו אשר בני הצדיקים לא היו כ"כ במדריגה גבוהה כאבותיהם, ושוב נשתנה הדבר וחזרו הדברים לקדמותם, וביאר הענין, דאכן מתחילה היו הצדיקים ממשיכים לבניהם נשמות גבוהות, ולכן בני הצדיקים היו כאבותיהם מנהיגים וצדיקים, אמנם כאשר תפס זאת הס"מ הוא היצירה התחיל לקטרג על ענין זה, ולכן היה תקופת מה שבני הצדיקים ירדו ממדרגתם, וחזרו תלמידי הצדיקים להנהיג אחריהם, אמנם לאחר מכן ראו הצדיקים ענין חדש לענות בו, והוא שמתחילה לקחו את הנשמות הקדושות והגבוהות שייעדו בעבור בניהם ופזרו אותם אצל תלמידיהם, ועי"כ נשארו הניצוצות הק' תחת שליטתם, ולמקצת הימים הלכו ואספו את הניצוצות ההם והחזירו אותם לבניהם, ובזה חזרה הממשלה שנית אל בני הצדיקים, ובזה ניתן להבין מה שמתחילה ראה ראינו את בני הצדיקים והנם כמדריגה פשוטה, ולאחר ימים ושנים מתגלית מדריגתם הנוראה, והוא לטעם הנ"ל שמתחילה לא היו הניצוצות השייכים להם אצלם, ורק אח"כ עמדו וסגלו מעשיהם, ואז חזרו וכינסו אותם, ובזה נבין גם אנו בטוב טעם את בחינת מרדכי ואסתר שיתכן ומתחילה היה להם מדריגה אחרת ושוב עמדו וסגלו לעצמם את בחינתם וכנ"ל.

תורה. ובחיי מוהר"ן תקפג/י^ה אמר רבנו על בנותיו ובפרט שרה שיש להן רוח הקדש ועי"ש מה שהוסיף הכותב בשבחן בכל מדות טובות.

עד כאן ההקדמה

תורה רעג י

דע שיש בנים שמולידים בזה העולם דהיינו הבנים שמולידים כל ישראל, לבד מבני עליה יחידים. אבל יש בני עליה גדולים מאד^י, שמולידים נשמות שהם למעלה מהנשמות המתלבשים בבנים הנולדים בעולם [י] ואף על פי שהם בעולם הם כאילו לא נמצאים בו כי לא סובלים את העכירות שבו, ויותר קשורים אליו ית' מאל גשמיות ענייני העולם, וכנראה יש עליהם קטרוג ומתייסרים הרבה (ראה חיי מוהר"ן יד).

כי כל הנשמות שהם בעולם הם ששים רבוא [ט]^י, ואף שיש יותר, הם רק מהתחלקות הנצוצות לצורך תיקונן/י^א. אבל בכלל הם רק ששים רבוא/י^ב. וביאר האריז"ל/י^ג שהתורה היא שרש

^ה חיי מוהר"ן אות תקפג – עוד שמעתי שאמר רבנו זכרוננו לברכה הבנים שלי (רצונו לומר בנותיו) יש להם רוח הקדש שהוא קרוב לנבואה, ומבחי שיה אין אני מדבר כלל. (פון שארקע שמים איך גיט), הפלל אם באנו לדבר ולכתב מקדשת זרעו הקדושים תקצר המון יריעות לספר אפלו מקצת שבחם ומדותיהם הטובות וצדקתם וחסידותם ותמימותם וענותנותם הגדולה ורוח נמוכה ושפלה שהיו להם וכיצא בשאר כל המדות טובות וישרות, ומכל שכן מפנימיות קדשתם אשר אין לנו שום השגה בזה כלל.

^י לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^י מתרצו - מאד

^ה עיין חיי מוהר"ן סימן יד שע"כ עבר על זרע רבינו מה שעבר

^ב עיין שער הגלגולים הקדמה יז והקדמה יא (ובני אהרן שם אות ח) וסוף הקדמה יח וריש הקדמה לא

^י **שער הגלגולים** סוף הקדמה ח' – ענין הנבראים. דע, כי ד' יסודות הם, וסימנם ארמ"ע, ר"ת, אש, רוח, מים, עפר. והם הם עצמם ארבע אותיות ההוי"ה, כמבואר בזהר ריש פרשת וארא ומהארבעה יסודות אלו שהם רמוזים בארבע אותיות ההוי"ה, מהם נהוו ונבראו כל הברואים שבע"ז. וכפי היסוד שנתגבר בנברא ההוא, על שאר היסודות, כך היה השנוי שמן הנברא ההוא אל זולתו, ואמנם ידעת, כי ד' אותיות ההוי"ה מצטרפים ב"ב צרופים, ועל ד"ז הולכים ומתרבים הצרופים, משונים זה מזה, ממדרגה אל מדרגה וממספר אל מספר, עד שהם מספר ס' רבוא צרופים, ע"י הנקודות שבהם כנודע. ומן הצרופים ששים רבוא הנזכר, יש בחינותיהם במספרם בארבע היסודות, וע"כ היה כח בארבע היסודות להרכיב ולהוליד נבראים משונים זה מזה לאין קץ, וכלם מבחי' ארבע היסודות בלבד. אמנם שינויהם הוא, כפי כח היסוד הגובר בנברא ההוא כנז"ל, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכות יסודי התורה והנשמות של בני אדם שהם מארבע היסודות בכל איבריה, יש בכל אחד הארבעה יסודות בכל הצרופים ששים רבוא הנזכר, וע"כ הנשמות מתחלקות לכמה חלקים כפי הצרופים, וכל חלק וחלק יש בו פרצוף שלם, הנקרא אדם. והחלוק הזה מתחלק לאין קץ. ובזה תבין סוד הגלגול, שהוא גלגול החלקים שלם, וביאתם כל אחד בזמן הראוי לו והבן זה:

^{יא} **שער הגלגולים** הקדמה יא – עוד צריך שתדע, כי כמו שכל כללות תרי"ג שרשים גדולים דנוקבא דעשיה, הם נפרטים, כי תחלה יש נשמה אמת, אב לכל, והיא בדרך זה, כי תחלה יש נשמה אחת אב לכלם והוא אדה"ר כולל כלם, ואח"כ נכללות כלם בג' אבות, אברהם, יצחק, ויעקב. ואח"כ נכללות כלם לשנים עשר שבטים, ואחר כך נחלקים לע' נפש. ואח"כ אלו הע' נפש, נחלקים עד ס' רבוא נצוצות גדולים. כך כל שרש מהתרי"ג גדולים, נעשה פרצוף כולל תרי"ג, ויתחלק ע"ד הנזכר, עד ס' רבוא נצוצות קטנים. כיצד, הנה אדם היה כולל כל תרי"ג שרשים גדולים שבפרצוף שלם דנוקבא דעשיה, והנה אבר כתף השמאלי דאדה"ר, הוא שרש אחד גדול והוא פרצוף שלם מתחלק לע' שרשים קטנים ולא יותר. ואלו ע' שרשים כוללים כל תרי"ג איברים וגידים שבו הפרצוף, וכל אלו הע' שרשים קטנים נחלקים לס' רבוא נצוצות קטנים. ואמנם קין הוא כולל כל שרש הגדול הזה, הכולל הע' שרשים קטנים, מס' רבוא נצוצות קטנים, והוא כדמיון אדה"ר. ויש ברש הגדול הזה שלשה אבות כוללים כלו, ואח"כ י"ב שבטים, ואח"כ ע' נפש, ואח"כ נחלקים לס' רבוא קטנים: ועתה נבאר פרט הע' שרשים הקטנים. הנה נתבאר, שכלם יחד יתחלקו לס' רבוא נצוצים קטנים, אבל כל שרש מהם, אינו מוכרח שיהיה תשבון נצוצותיו בחברו אך הצד השווה שבהם הם כי כל שרש מהם יתחלק לתרי"ג נצוצות פנימיים ועיקריים, והם הת"ח אשר בשרש ההוא, ומהם מתפשטים סביבותיהם ענפים, והם בעלי בתים, ועמי הארץ, ובאלו אין מספר קבוע כנזכר וזה באורו, הנה אחד מן הע' שרשים קטנים שבאבר כתף השמאלי, הנקרא ע"ש קין, שכלם הם שרש אחד גדול אשר באדה"ר, הנה שרש א' מאלו הע', הוא אבר העקב שברגל השמאלי של הפרצוף הכולל כל שרש קין. ובזה השרש הקטן, יש בו תרי"ג נצוצות, שכלם ת"ח, וסביבותיהם מתפשטים כל שאר נצוצות נשמות בני אדם, בעלי מצוה, וסוחרים, ועמי הארץ, ואלו אין מספר קבוע כנזכר, כי אין הכרח, רק שכל נצוצות שבעים השרשים הקטנים שבשרש אחד הגדול, לא יהיו יותר מס' רבוא נצוצות קטנים:

בני אהרן שם אות ח' – ומ"ש שע"י הפגם יתחלקו התחלקות יותר פרטי לא שהחטא הוא כפטיש יפוצץ סלע שמחלק אותם לרסיסים דקים אלא משום שע"י החטא יצטרכו לגלגולים רבים כדי להתקן מעט מעט בכל גלגול וממילא כל נשמה ונשמה מהם היא מתחלקת לחלקים רבים בכמה גופים וכ"כ בס"הג שם פ"ג וז"ל ואמנם לפי שע"י חטאו של אד"הר נתערב טוב ברע וצריכים להתגלגל פעמים רבות עד שיתוקנו ובכל פעם ופעם מתקן מעט וכפי שהוא מתקן כך מתחלקת הנשמה לניצוצות רבות ע"כ יע"ש. ועי"כ בס"הל שה"ש דקב"ג סע"ג דכמה גופין אית אחד נשמתא יע"ש. והיינו מ"שכ נמי בש' מאמר רשב"י בפ' בלק דק"צד מהזוה"ק כי הצדיקים כל מה שמתגלגלים מתרחבים ניצוצי נשמותיהם ומתרבים יע"ש:

^{יב} **שער הגלגולים** הקדמה לא – אמנם לפעמים ע"י העבירות והפגמים, גורם שאלו התרי"ג הגדולים יתחלקו ויתפרדו עד ס' רבוא שרשים קטנים, וגם הם נקראים שרשים ממש, אלא שהם קטנים ולא כראשונים. אבל יותר מס' רבוא שרשים קטנים, אי אפשר להם להתחלק, כי

נשמות ישראל, כי ממנה חוצבו, ובה נשרשו. ולכן יש בתורה ס' רבוא פירושים, וכלם כפי הפשט. וס' רבוא ברמז. וס' רבוא בדרש. וס' רבוא בסוד. ונמצא, כי מכל פי' מן הס' רבוא פירושים, ממנו נתהווה נשמה אחת של ישראל.

אבל אלו הנשמות הנ"ל שמולידים בני עליה, הם למעלה מששים רבוא נשמות שמתלבשים בזה העולם, כי הם אינם ראויין כלל להתלבש בזה העולם, ואפילו כשבאין בזה העולם, הם אינם נחשבים מזה העולם כלל, כמשל השמן הצף על פני המים ואינו מתערב בו. אעפ"כ כיון שנמצאים בעוה"ז מצטערים מהבליו, ועובר עליהם יסורים.

וזה בחינות בני משה, עפ"י הפשט/י' הכוונה לצאציו מנכדו רחביה בן אליעזר/י' שכתוב בהם [י"ז]/י' ובני רחבי' רבו למעלה, ודרשו חז"ל (ברכות ז.)/י' שהתרבו מאד שלא כדרך הטבע עד למעלה

אין גלגול יותר מס' רבוא. כנזכר בתקוני תקון ס"ט. וכן עד"ז כל אבר ואבר, וכל גיד וגיד שבאדה"ר, הנקרא שרש אחד גדול כנזכר, הנה הוא נחלק לתרי"ג נצוצות נשמות כנזכר, ונקראים נצוצות גדולים, וכלם שרש אחד. ולפעמים ע"י הפגם יתחלקו גם הם לס' רבוא נצוצות קטנים, באופן כי הם תרי"ג שרשים גדולים, ולא פחות מזה. אבל אפשר להתחלק עד שעור ס' רבוא שרשים קטנים ולא יותר.

י' שער הגלגולים הקדמה יז – והיא מקושרת עם האמור, שהאדם מחוייב לעסוק בתורה בארבעה מדרגות שבה, והיא זאת, דע, כי כללות כל הנשמות הם ס' רבוא ולא יותר. והנה התורה היא שרש נשמות ישראל, כי ממנה חוצבו, ובה נשרשו. ולכן יש בתורה ס' רבוא פירושים, וכלם כפי הפשט. וס' רבוא ברמז. וס' רבוא בדרש. וס' רבוא בסוד. ונמצא, כי מכל פי' מן הס' רבוא פירושים, ממנו נתהווה נשמה אחת של ישראל, ולעתיד לבא כל אחד ואחד מישראל, ישיג לדעת כל התורה כפי אותו הפירוש המכוון עם שרש נשמתו, אשר ע"י הפרוש ההוא נברא ונתהווה כנזכר. וכן בג"ע אחר פטירת האדם, ישיג כל זה.

י' עפ"י פשט הפסוקים בדברי הימים ראה לקמן שלגרשם בן מנשה היו שני בנים ולאליעזר היה בן אחד רחביה ועליו כתוב שבניו התרבו מאד. אבל מרבנו שנקט 'בני משה שכתוב בהם', משמע ששני בניו היו נשמות שמולידים בני עליה שהן למעלה מהס' רבוא. אבל אין זה מוכרח כי אפשר שכונות רבנו לאו דווקא לבניו אלא לורעו שהתרבה מנכדו רחביה. ולפ"ז בני משה הכוונה לאליעזר בנו ורחביה נכדו, כי בני בנים הרי הם כבנים (פרש"י בראשית כ' יב). **מאידך ראיתי** מבארים שלגרשם היו שני בנים ואמנם יהונתן אמרו בגמ' ב"ב ששימש כהן לפסל מיכה אבל אחיו שבואל היה ממונה על אוצרות המקדש (ראה רלב"ג) ובדאי היה צדיק גדול מאד אם קיבל כזה מינוי חשוב.

רלב"ג על דברי הימים א פרק כו פסוק כ – והלויים אחיה על אוצרות וגו'. הנה אלו שאינם לא משוררים ולא שוערים קרא לויים שמם הכולל והם היו שומרים האוצרות והקדשים ועושי מלאכת הדברים הצריכים לעבודה כמו שקדם. והנה זכר כי אחיה היה ממונה על אוצרות בית ה' ועל אוצרות הקדשים ובאר איך היה זה והוא כי זתם ויואל אחיו היו ממונים על אוצרות בית ה'. ושלמות ואחיו היו ממונים על אוצרות הקדשים אשר הקדיש דוד ואשר הקדישו ראשי האבות לשרי האלפים ושרי המאות ושרי הצבא מן הבא בימם מן המלחמות ומן השלל אשר הקדיש לחזק את בית ה' וכל מה שהקדיש שבואל הרואה ושאל בן קיש ואבנר בן נר ויואב בן צרויה וכל מה שהקדישו האנשים עוד הכל היה תחת מנוי שלמות ואחיו. והנה שבואל בן גרשם בן משה היה נגיד על האוצרות בכללות ותחתיו היו אלו הפקידים שזכרנו שהיו ממונים קצתם על אוצרות בית ה' וקצתם על ההקדשות. ואחשוב כי שבואל היה בן בנו של משה והאריכו ימים הוא ואביו. הנה כמו שרחביה היה בן אליעזר, בן שבואל היה בן גרשם, והנה תמצא כי לרחביהו נמנו ארבע דורות אחריו והרביעי הוא שלמות ואחיו, שהיו על ההקדשות אשר הם לבדק הבית. ואפשר כי יהונתן בן גרשם שהיה כהן לשבט הדני היה אחי שבואל שנזכר בזה המקום כמו שיראה מדברי רבותינו שאמרו שלכך היתה נון של מנשה תלויה (שופטים י"ח ל') והרצון בו יהונתן בן גרשם בן משה ואם היה בן הנה זה יורה על אורך חיי גרשם בן משה כי יהונתן היה נער בעת שבא לבית מיכה:

גרשם בנו הבכור של משה לא היה מהול (איש התנ"ך) ובילקוט שמעוני שהבטיחו משה ליתרו חותנו לעבודה זרה, והתקים בנכדו יהונתן בן גרשם שעבד עבודה זרה שהיה כהן לפסל מיכה (מעשה פסל מיכה מתי וכיצד עיין אברבנאל שופטים פרק יז). (ובתורה קד אומר רבנו שמשה נענש על שחשד בשבט ראובן וגד ע"ש)

עיין שפתי כהן (שמות ב כא) עה"פ "ויואל משה לשבת את האיש וגו'". אמרו ז"ל במדרש (ילקוט רמז קס"ט) בשעה שאמר לו משה תנה לי את צפורה בתך לאשה אמר לו קבל עליך דבר אחד שאני אומר לך ואני נותנה לך. אמר לו משה מהו אמר לו שהבן שיהיה לך תחילה יהיה לעבודה זרה מכאן ואילך יהיה לשמים וקיבל עליו, ואמרה לו השבע לי ונשבע לו, שנאמר ויואל משה אין ויואל אלא לשון שבועה שנאמר (במדבר ה' כ"א) בשבועת האלה. יש לשאול ואיך משה יקבל עליו דבר זה, אלא לפי שראהו שהיה משוטט בדעתו לדעת האלהות יהיה בכל יום עובד עבודה זרה ומבטלה ועובד אחרת אמר משה סופו לעמוד על האמת שהוא אל אמת, לזה קיבל עליו, ועם כל זה נענש שיצא ממנו בן עובד עבודה זרה שהוא יהונתן בן גרשם בן מנשה, כמאמר ז"ל (שיר השירים רבה ב', י"ח) נו"ן תלויה קרי ביה משה. ועוד יכולין לומר שידע משה על ידי השם שנמסר לו שעתיד להתגייר, ולזה נקרא יתר פירוש חבל כמו כי יתרי פתח ויענני (איוב ל', י"א), וכמו מיתריהם (שמות ל"ה, י"ח), פירוש שהתיר החבל של עבודה זרה:

ראה **בבא בתרא דף קט:** וכי לוי שמו והלא יהונתן שמו שנאמר ויהונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני אמר ליה וליטעמך וכי בן מנשה הוא והלא בן משה הוא דכתיב בני משה גרשם ואליעזר אלא מתוך שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב במנשה.

רשב"ם – בן מנשה – הנו"ן תלויה לפי שהיא יתירה דבן משה הוא ויהונתן בן גרשם כו' בהדיא פרשתא כתיב שגולו שבט הדני פסלו של מיכה והלוי הלך עמם להיות להם לכהן ומשני וכי בן מנשה הוא והלא בן משה הוא דלכך הנו"ן תלויה וגם מדקרי ליה לוי שהיה משבט לוי וכדכתיב בדברי הימים ובני משה גרשם ואליעזר:

י' שמות פרק יח – פרשת יתרו – (ב) וַיִּקַּח יְתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת צִפּוֹרָה אִשְׁתּוֹ אֶחָד מִשְׁתֵּי מִיִּדְיָאן: (ג) וְאֵת שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים גֶּרְשָׁם בֶּן מֹשֶׁה וְיִחִיָּה בֶן־יִחִיָּה: (ד) וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיִּצְלַנִי מִכָּרֶב פְּרָעָה:

רבנו בחיי – (ד) ושם האחד אליעזר. היה ראוי לומר ושם השני, ועל דרך הפשט זה מיוחד לאמו וזה מיוחד לאביו, גרשם שהיה הבכור היה מיוחד לאמו, ועוד שהצילתו מן המיתה כענין שנאמר (שמות ד, כה) ותקח צפורה צר, ואליעזר היה מיוחד למשה שקראו בן על שם הצלתו: **ויתכן לפרש עוד** שהזכיר לשון אחד באליעזר מפני שכח הריבוי הוא מכח האחדות, ולפי שעתיד הקב"ה להשפיע כח הריבוי בורעו של אליעזר שהיה רחביה כענין שנאמר בדברי הימים א (כג, יז) ויהיו בני אליעזר רחביה הראש ולא היה לאליעזר בנים אחרים ובני רחביה רבו למעלה, ודרשו חז"ל (ברכות ז.) למעלה מששים ריבוא על כן הזכיר בו לשון אחד להורות על הריבוי מכח האחד: ועל

מששים רבוא, פשט הגמרא אינה דרשה, אלא ביאור ש"רבו למעלה" הכוונה שהתקיים בהם הדבור של הקב"ה למשה רבנו אחרי חטא העגל/י"ו "הרף ממני ואשמידם וגו'" ואעשה אותך לגוי עצום ורב ממנו" ואמנם צאצאי רחביה בן אליעזר בן משה רבו מאד שלא בדרך הטבע והיו יותר ממני בני ישראל בחטא העגל דהיינו יותר מס' רבוא. ורבנו דורש עפ"י האריז"ל/כ"ו שרבו למעלה אין הכוונה במספר אלא במעלה. **כי הם לא היו נחשבים בכלל הששים רבוא, כי הם היו למעלה מהם כנ"ל** והטעם ביאר האריז"ל/כ"א כי הן נמשכים ממקום שלא היה בזמן בריאת העולם, רק נתחדש אחרי חטא העגל [כב]:

דרך המדרש (תנחומא חוקת ח) ושם האחד אליעזר, אמר רבי יוסי בר רבי חנינא בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה עוסק בפרשת פרה אדומה והיה אומר הלכה משמו של רבי אליעזר עגלה ערופה בת שנתה ופרה אדומה בת שתי שנים, אמר לפניו רבנו של עולם כל העליונים והתחתונים שלך ואתה אומר הלכה משמו של בשר ודם, אמר לו עתיד צדיק אחד לעמוד בעולמי ואליעזר שמו ועתיד לעסוק בפרה אדומה תחילה ואומר עגלה בת שנתה פרה בת שתי שנים, אמר לפניו רבנו של עולם יהי רצון מלפניך שיהיה מחליץ, אמר לו חיך שהוא מחליץ, שנאמר ושם האחד אליעזר, ושם אותו המיוחד אליעזר:

פענח רזא – ושם האחד אליעזר כבר אמרו במדרש שהתנה יתרו עם משה שיתן בנו ראשון לע"ז והוא גרשום שמתעם זה לא הזכיר עליו את השם ואמר עליו סתם גר הייתי בארץ נכרי, נכרי ע"ש לשון עבודה זרה, והע"ז היא זרה לעובדי, לאפוקי על אליעזר בן שני קרא שם שמים כי אלהי אבי וגו' כי הוא הי' לשמים, ושקראו בן ע"ש אליעזר בן הורקנוס שיצא ממנו אשר עליו מצא משה להקב"ה אומר אליעזר בני אומר פרה בת שנים ועגלה בת שנתה, וחינן משה שיצא ממעיו ונעתר לו הקב"ה, לוי:

^{טו} דברי הימים-א כג יז

^י **דברי הימים א פרק כג (טו)** בני משה גרשם ואליעזר: (טז) בני גרשום שבואל הראש: (יז) ויהיו בני אליעזר רחביה הראש ולא היה לאליעזר בנים אחרים ובני רחביה רבו למעלה:

תרגום יונתן (יז) והיו בני אליעזר רחביה ממנא לרישא ולא היו לאליעזר בנין חורנין ובנין זכותיה דמשה רבו בני רחביה וסגיעו לעיל מן שיתין ריבבין:

מצודות דוד (יז) רבו למעלה – נתרבו מאד:

מלבי"ם (יז) ולא היה לאליעזר – ומ"ש לקמן (כ"ו כ"ה) לאליעזר רחביה בנו וישעיה בנו, פי' בנו של רחביה, רבו – בא כמשפט נחי ל"ה, ויל"פ שהוא מענין גדולה והתנשאות כי מבואר לקמן ששלומית מבני רחביה ואחיו היו ממונים על כל אוצרות הקדשים שהקדישו לבהמ"ק שהיו מטמונים גדולים והיו עתק ולא ימסרו רק לאנשים גדולי המעלה מאד:

^{י"ב} **ברכות דף ז**. ואמר רבי יוחנן משום רבי יוסי כל דבור ודבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא לטובה אפילו על תנאי לא חזר בו מנא לן ממה רבינו שנאמר "הרף ממני ואשמידם וגו'" ואעשה אותך לגוי עצום" אף על גב דבעא משה רחמי עלה דמלתא ובטלה אפילו הכי אוקמה בורעיה שנאמר בני משה גרשום ואליעזר ויהיו בני אליעזר רחביה הראש וגו' ובני רחביה רבו למעלה וגו' ותני רב יוסף למעלה מששים רבוא אתיא רביה רביה הכא רבו למעלה וכתוב התם ובני ישראל פרו וישרצו וירבו:

מהרש"א – שנאמר הרף ממני וגו'. מייתי קרא דמשנה תורה בפרשת עקב ולא מייתי קרא דפרשת כי תשא שנאמר בשעת מעשה דכתיב "ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול", משום דשם אינו מפורש בתנאי שיהיה יותר מישאל, דהיינו יותר מס' רבוא, אבל בההוא קרא דפרשת עקב מפורש בתנאי שיהיה במספר יותר מישאל, שנאמר "הרף ממני ואשמידם וגו'" ואעשה אותך לגוי עצום ורב ממנו, ומייתי דאע"ג דהדבור לרעה ואשמידם בטל, דבעא משה רחמי עלה, מ"מ התנאי ממנו על בניו לטובה נתקיים כדכתיב רבו למעלה: (ראה בהוספות שבסוף מה שהקשה הפני יהושע על המהרש"א הזה) (עוד עיין שם בהוספות קושית הצ"ח על הגמרא שהתנאי לא היה כפול, ומחדש שם בענין תנאי כפול ע"ש)

^{י"ט} **דברים פרק ט** – פרשת עקב – (יב) ויאמר ידוד אלי קום רד מהר מזה כי שחת עמך אשר הוצאת ממצרים סרו מהר מן הדרך אשר צויתם עשו להם מסכה: (יג) ויאמר ידוד אלי לאמר ראיתי את העם הזה והנה עם קשה ערף הוא: (יד) הרף ממני ואשמידם ואמחה את שמם מתחת השמים ואעשה אותך לגוי עצום ורב ממנו:

^כ **דעת ותבונה** למוהר"ח – פרק כ"ב – ונמצא כי כל כונת המאציל העליון היה לבטל כל מציאות נוקבא דז"א התחתונה רחל ולעשות נוקבא חדשה אל ז"א מצד בחי' זו הד' עליונה לאה כלולה מ"ס גמורות, וכבר ארז"ל כי כבר נתקיימה ברכה זו בזרעו של משה שנאמר "ובני רחביה רבו למעלה ראש". והענין כי הנה ישראל גרמו שהמלכות התחתונה רחל תחזור בבחי' נקודה אחת ונסתלקו ט' ספירות שבאו בסוד תוספת ונשאר כתר שלה לבד נקודה אחת, גם גרמו בז"א עצמו שנסתלקו ג' ראשונות שבו שבאו בסוד תוספת ולא נשאר בו רק ו"ק שבו לבד שבאו בעת האצילות בסוד שורש ועיקר כנז"ל, והנה אלו ה"ק הם סוד ששים רבוא כנודע ובני משה רבו למעלה מאלו הששים רבוא שהם ו"ק דז"א, ועלו למעלה והיו במלכות העליונה לאה העומדת למעלה באחורי הדעת של ז"א למעלה מו"ק, ואז נבנית גם כן לאה בסוד פרצוף שלם ע"ד רחל כמו שחשב לעשות וכו'.

עוד שם – והנה המאציל יתברך רצה לברא הנקבה חדשה אל ז"א מבחינת ד' זו ולבטל כל בנין הנקבה התחתונה לסיבה הנה. ואמנם הגם כי משה לא הסכים לזה בעבור ישראל, לא יצא לבטלה דיבורו יתברך ח"ו ונתקיים במשה, כמו שאמר הכתוב "ובני רחביה רבו למעלה", וארז"ל (ברכות ז.) למעלה מששים רבוא, וביאור הענין כי גם ד' דאחד העליונה נבנית בנין שלם בבחינת פרצוף שלם ב"ס, כמו שנתבאר אצלנו במקום אחר, וגם בני משה רבו למעלה מששים רבוא, פירוש כי כמו שעל ידי חטא העגל גרמו להחזיר מלכות התחתונה בבחינת נקודה חזא בלבד, כן גרמו לסלק התוספת של הזכר עצמו שהם המוחין שלו הבאים לו על ידי תוספת כנודע, ולא נשאר בו רק ו"ק בלבד שהם סוד ששים רבוא, ולפי שמה היה למעלה בד' דאחד שהיא למעלה מן ו"ק, ולכן רבו למעלה מששים רבוא עכ"ל זלה"ה. והן הן הדברים אשר העתקתי לעיל מעץ חיים שער ל"ח פרק וא"ו, והעתקתי גם הלשון הזה משער הפסוקים לאיזה צורך:

^{כ"א} **שער הפסוקים** פרשת עקב סימן ט' (חטא העגל) – והנה חטא זה, הוא למעלה בסוד ד' דאחד. פי', כי הנה נודע, כי נה"י דאימא, נתלבשו בבחי' מוחין אל ז"א, והמלכות דאימא נשארה בחוץ, בסוד קשר של תפילין של ראש, באחור, הנקרא עורף. והוא סוד ד' רבתי דאחד. והנה אין בה רק נקודה אחת, ועד שם מגיע פגם עון העגל ג"כ, מלבד מה שפגמו למטה. והמאציל העליון יתברך ראה, כי המלכות התחתונה, שהיא פסיעה שבסוף אות וא"ו כנודע, כל קבלתה הוא מצד הזכר וכל ה"ט"ס שבה אינם באים אליה, אלא בסוד תוספת מצד הזכר וכיון שאינם עיקרים בה, אלא בסוד תוספת, לכן יש כח בעונות התחתונים לסלקם, ולכן רצה להחזיר בחי' זאת המלכות התחתונה,

לכאורה מה שאמר רבנו זזה בחי' בני משה הכוונה לשני בני משה דהיינו אליעזר וגם אחיו הבכור גרשם, שהרי אמר שבני עליה מולידים בנים שלא מעולם הזה כי הם למעלה מס' רבוא נשמות ישראל, ואע"פ שיהונתן בן גרשם שימש כהן לפסל מיכה אבל אחיו שבואל היה חשוב מאד בבית המקדש ומינוהו על האוצרות. וגם יהונתן בעצמו מבואר בגמרא²¹ שלא עבד ממש לפסל אלא לצורך פרנסה כי טעה במה לימדוהו שלצורך פרנסה מותר לעבוד עבודה זרה, ובאמת אין הכוונה לעבודה זרה אלא לעבודה שהיא זרה לו. אבל באמת עפ"י מה שכותב האריז"ל נראה שכל המקום הזה שנקרא למעלה מששים רבוא נברא רק אחרי חטא העגל, ולפ"ז אע"פ שבוודאי בני משה היו נשמות נפלאות וגדולות אבל לא למעלה מס' רבוא כי הם נולדו לפני כן, וזה מדויק בלשון הפסוק ובני רחביה רבו למעלה דווקא בניו אבל הוא בעצמו כבר נולד לפני כן, ורק בבניו וכל זרעם שיצא מהם התקיים הדבור שזרעו של משה יהיו נשמות שנלקחו מפרצוף לאה החדש שממנו רצה הקב"ה שיוולדו נשמות כל ישראל אחרי שישמיד את כל הנשמות שהן מבני רחל.

ואע"פ שידוע שמשה הוא הדעת וכל דורו נקראים דור דעה כי הם משרש נשמתו שבדעת דהיינו מלאה, שם הכוונה מלאה הראשונה שהיא נקודה אחת, ועוד שהכוונה רק לס' רבוא מגיל עשרים עד שישים אבל עד עשרים ומעל ששים היו נשמות מבחי' רחל, ורק הם נכנסו לארץ כיון שגם ארץ ישראל היא בחי' רחל/כ"ד. ובאמת אם היה משמיד את כל נשמות רחל אזי כנראה היה מעלה את ארץ ישראל למדרגת לאה, כך שיוכלו זרעו של משה להיכנס אליה.

וצ"ע א"כ איך בני רחביה נכנסו לארץ ואולי כשהם מיעוט זה אפשרי שכיון שהם לא מבני עזה²² א"א שתתקיים הארץ על ידם כי הם לא שייכים אליה, אבל מיעוט כן יכול. אלא שזה סותר את פשט הגמרא שבני רחביה לא רק היו נשמות גבוהות אלא גם רבו בפשוטו שהיה מספרם גדול למעלה מס' רבוא.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רעג

על דברי מהרש"א הנ"ל בברכות ז.

כתב פני יהושע – אלא דאכתי קשיא לי דהו"ל לאתויי קרא דפרשת שלח לך [במדבר י"ד י"ב] דכתיב אכנו בדבר ואורישנו ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו, עוד יש להקשות למה שינה משה באמת בפרשת עקב לומר עצום ורב ממנו כיון שהקב"ה לא אמר לו בזה הלשון אלא ואעשה אותך לגוי גדול בפרשת כי תשא באותו מעשה עצמו. ונראה לי ליישב חדא

באופן אחר, והוא, כי כל בנין המלכות, תהיה באיתה ד' עליונה, ויבנה בנינה מ"ס גמורות מצד אר"א ויחזירנה פכ"פ עם ז"א וכיון שנכנסת ע"י אבא ואימא, ולא ע"י בעלה, לא יהיה כח בעונות התחתונים להמעיטה בבחי' נקודה אחת בלבד: וז"ש, ראיתי את העם הזה כי עם קשה ערף הוא, ר"ל, כי הפגם שלהם, פוגם למעלה, עד אותה הד' עילאה קשר תפילין של ראש שבעורף, וזהו כי עם קשה ערף הוא. והסיבה לזה הוא, יען איננה רק נקודה אחת קטנה כנוצר. ולכן הניחה לי ואמחה את שמם, היא המלכות התחתונה הנקראת שם, אשר הם נאחזים בה, וזהו שמם. והנה עמידת שם זה, הוא למטה תחת ז"א, הנקרא שמים, וכיון שאמחה בנין השם שהוא מתחת השמים, אעשה הבנין ההוא למעלה בד' דאחד, ויהיה תועלת בזה, כי הנה בני ישראל נקראים כך, ע"ש שהם למטה בנו"ה, הנקראים בני ישראל, בני הת"ת, הנקרא ישראל, ולכן מגיע הפגם שלהם שם. אבל עתה שאמחה את שמם, ע"י שאהרוס ואבטל ענין המלכות התחתונה, ואעשה אותך שהיא ד' דאחד, שמם היה משה, כמו שנבאר בפסוק וראית את אחורי, וכיון שאבנה אותה, ושם יהיה כל התיקון, והיא תהיה לגוי גדול גם זרעך הנמשכים משם יהיו לגוי גדול: וסוד הענין הוא, כי הנה משה מסוד הדעת, ומסוד הבינה כנודע, וביאורו הוא, כי הנה יסוד דבינה, הוא דעת דזעיר, שהוא המוח האמצעי. ובחי' מלכות דאימא, היא כנגדו באמצע העורף. נמצא כי באמצעות יסוד דמלכות דבינה, משם היה משה. ובוה יתבאר לך, איך משה מבחי' הדעת, ומבחי' הבינה, ומבחי' היסוד, והכל אמת. (וסימן ב"ד משה, בינה, יסוד, דעת): והנה המאציל יתברך, רצה לברא הנקבה חדשה אל ז"א, מבחי' ד' זו, ולבטל כל בנין הנקבה התחתונה לסבה הנז"ל, ואמנם, הגם כי משה לא הסכים לזה, בעבור ישראל לא יצא לבטלה דבורו יתברך ח"ו, ונתקיים במשה, כמ"ש (ד"ה א' כ"ג) ובני רחביה רבו למעלה. ואר"ל למעלה מס' רבוא: וביאור הענין, כי גם ד' דאחד העליונה, נבנת בנין שלם, בבחי' פרצוף שלם ב"ס, כמו שנתבאר אצלינו במקום אחר. וגם בני משה, רבו למעלה מס' רבוא, פי', כי כמו שע"י חטא העגל, גרמו להחזיר מלכות התחתונה בבחי' נקודה חדא בלבד, כן גרמו לסלק התוספת של הזכר עצמו, שהם המוחין שלו הבאים לו ע"י התוספת כנודע, ולא נשאר בו רק ו"ק לבד, שהם סוד ס' רבוא. ולפי שמה היה למעלה בד' דאחד, שהיא למעלה מו"ק, ולכן רבו למעלה מס' רבוא. ואומרו סרו מהר וגו', הוא סוד הדרך הבא מן היסוד למלכות, בסוד הנותן בים דרך. וכמו שיש דרך אל היסוד תחתון במלכות התחתונה, כן יש דרך עליון בדעת העליון במלכות העליונה, שהיא ד' דאחד. וז"ש, סרו מהר מן הדרך אשר צויתם:

²¹ עיין אוצרות חיים שער רחל ולא פ"ו ד"ה וענין משה. ושער הפסוקים פרשת עקב ד"ה ויאמר ה' אלי, ובע"פ שער לח פ"ו.

²² עיין בבא בתרא (ק"י.) וירושלמי ברכות (פ"ט ה"ב) ובמדרש שיר השירים (פ' ב') 'מי הביאך הלום ומה אתה עושה בזה ומה לך פה, אמרו לו לאו ממש קא אתית דכתיב ביה אל תקרב הלום וכו' תעשה כהן לעכו"ם, אמר להם, כך מקובלני מבית אבי אבא, לעולם ישכיר אדם עצמו לעבודה זרה ואל יצטרך לבריות, והוא סבר לעכו"ם ממש, ולא היא אלא, עבודה זרה, עבודה שורה לו, כדאמר ליה רב לרב כהנא נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא ולא תימא גברא רבא אנא וזילא בי מילתא'.

²³ ראה אוצרות חיים שער אורות ז"ן – ובוה תבין טעם גדול למיתת משה וכל דור המדבר ולא נכנסו לארץ כנען ובניהם דרא אחרא נכנסו, וזה תימה גדול. והנה בוודא פרשת בראשית כ"א ב' ביאר דבניהם היו מסטרא דיהושע דאיהו סיהרא שהוא רמז ברחל נוק' דזעיר והיא הנקראת ארץ ישראל, ולכן נכנסו שם, אבל משה (וישראל) ודורו שהיו מבחינת ג' האורות הנז' יש להם מעלה יתירה לכן בהסתלקותם נסתלקו גם הם כי משם שרשם כי בעודם קיימים לא היה זווז ז"ן רק אל יעקב ולא הנקראת דור המדבר אשר משם יצאו נשמות דור המדבר מן הזווז הנזכר, וכשנסתלקו נסתלקו גם הם, ובניהם שהיו מזווז רחל עם ישראל זכו ליכנס לארץ ישראל כי ארץ היא הנקבה כנודע וישראל הוא בעלה ז"א, וזהו ארץ ישראל.

מגו חדא דהא דלא מייתי מפרשת שלח לך היינו משום דהתם לא נאמר בלשון תנאי כלל אלא כמו שפרש"י שם שהיא כתשובת שאלה וא"ת מה אעשה לשבועת האבות ואעשה אותך לגוי גדול ועצום משא"כ בהאי דמעשה עגל שאמר הרף ממני ואשמידם ואעשה אותך לגוי עצום היינו לשון תנאי שאם ירף משה מלהתפלל בעדם יעשה אותו לגוי עצום כענין מאמר הקב"ה עצמו בפרשת כי תשא שאמר ועתה הניחה לי וגו' ואעשה אותך לגוי גדול והתם על כרחך בלשון תנאי נאמר אם יניח משה מלהתפלל דאין לפרש שהוא ג"כ כתשובת שאלה על קיום שבועת האבות דהא ודאי פשיטא דממילא יתקיים שבועת האבות ע"י משה כיון שמעולם לא היה שום מקום לומר שמשה בכלל אותו גזירה היה כיון שהיה במרום בשעה שחטאו ישראל ונהי דשבט לוי אע"ג שלא חטאו אפ"ה אפשר שהיו נכללין באותה גזירה כיון שלא היו מוסרין נפשם על כך שהיה להם לחגור חרבעם על יריכם כמו שעשו בסוף, משא"כ במשה שבדאי ממילא היה ראוי שיקום שבועת האבות ע"י זרעו ועל כרחך שלא הוצרך הקב"ה לומר לו ואעשהך לגוי גדול אלא שיהיה גדול יותר מישראל ושבועת האבות והיינו בשביל התנאי שאמר לו הקב"ה ועתה הניחה לי שיניח מלהתפלל בעדם ולפי"ז אין בכאן שינוי בין מאמר הקב"ה בפרשת כי תשא ובין מאמר משה בפרשת עקב שאמר לגוי גדול ועצום כיון שהקב"ה ג"כ לכך נתכוין ומש"ה מסיק הכא שפיר דאע"ג דבעי משה רחמי עלה דמלתא וא"כ לא נתקיים התנאי של ועתה הניחה לי או הרף ממני אפ"ה נתקיים התנאי אף במאמר עצום ממנו, כן נראה לי ודוק היטב:

*

ראה מה שהקשה הצ"ח על הגמ' שכיון שלא היה התנאי כפול ומדוע שיתקיים?

ברכות דף ז. וא"ר יוחנן משום ר' יוסי וכו' אפילו על תנאי לא חזר וכו'. נראה דכל זה שייך לרבי חנינא בן גמליאל בקידושין דף ס"א ע"א דלא בעי תנאי כפול, אבל לר' מאיר דס"ל שם דבעינן תנאי כפול, מאי איריא דבור שיצא מפי הקב"ה, והרי דבור זה של ואעשה אותך לא היה תנאי כפול, וא"כ אפי' בהדיט הדין כן, אלא ודאי דר' יוסי כרחב"ג ס"ל. וגם הא ודאי דתנאי כפול אפי' יצא מפי הקב"ה, התנאי קיים, וברכות וקללות שבתורה יוכיחו שכאשר חטאו ועברו על התורה לא באו הברכות. ולפי"ז צ"ע מה דקאמר בקידושין (שם ס"א ע"ב) בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב אם בחקותי תלכו וכו', אלא לרחב"ג (וכו'), והרי כלפי גבוה ודאי בעינן תנאי כפול אפי' לרחב"ג. ועלה בדעתי לחלק בין תנאי דשב ואל תעשה, כמו במשה שהיה התנאי דלא יתפלל עבור ישראל, ונמצא זכה תיכף בהבטחת הטובה, אך שאח"כ בהתפללו ועבר על התנאי היה ראוי שתבטל ההבטחה, ועל זה אמר ששוב אין ההבטחה חוזרת. אבל תנאי של קום עשה כמו אם בחקותי תלכו, שכל זמן שלא הלכו בחוקותיו לא זכו, אין חילוק בין הבטחת הקב"ה להבטחת בשר ודם, ושייך בפלוגתא דר' מאיר ורחב"ג אם בעינן תנאי כפול, כך עלה במחשבה לפני אבל הוא קצת דוחק:

והנלע"ד בזה, דעד כאן לא אמרו שהבטחת הקב"ה אפי' על תנאי אינה חוזרת, אלא היכא שבמניעת קיום התנאי אין שם עבירה ועון, כמו בהבטחת משה שמה שלא קיים משה רבינו התנאי לא היה בו שום עבירה, אדרבה מצוה רבה עשה להתפלל על ישראל, אבל היכא שביטול התנאי הוא עבירה, בזה לא אמרו ההבטחה אינה חוזרת, והרי אפילו הבטחה מוחלטת בלי שום תנאי מתבטלת ע"י עבירה, ויעקב אבינו הבטיחו הקב"ה (בראשית כ"ח, ט"ו) והנה אנכי עמך ושמרתך וגו' ואעפ"כ נתיירא שמא גרם החטא וכדלעיל דף ד' ע"א, ולכן לא שייך כלל בפרשת אם בחקותי לומר שהבטחת הקב"ה אינה חוזרת, ושייך בזה רק דיני תנאי כמו בכל התנאים:

ודע שמה שכתב הרמב"ן בפירוש התורה בפרשת לך לך בפסוק ויעבור אברם בארץ (בראשית י"ב, ו'), וז"ל, ודע שכל גזירות עירין כאשר תצא מכח הגזירה אל פועל דמיון תהיה הגזירה מתקיימת על כל פנים, עכ"ל. רצונו בזה, שאפילו החטא שוב לא יגרם לבטל הגזירה, לכך הוצרך שכבר עשאה הגזירה פועל דמיון. ובוה אין דבריו סותרים לדברי הגמ' כאן שמבואר שאף בלי שום פועל דמיון אינה חוזרת,

*

בעניין הנ"ל מה התחדש אחרי חטא העגל

כבר הובא לעיל וכאן הוא לשון האצרות

אוצרות חיים – (שער רחל ולאח) (ע"ח לח ו) ...והנה כשאירע עון העגל ופגמו ברחל ג"כ ונסתלקו אורותיה, רצה המאציל העליון לעשות בנין חדש בעולם כדי שלא יהיה כח בתחתונים ע"י מעשיהם לנתוץ ולהרוס במלכות התחתונה רחל, וחשב למחות את בנין רחל וכל בנין המלכות תהיה בלאה שהיא עליונה ותהיה בנויה בעשר ספירות ממש מסוד או"א ויחזירנה פנים בפנים עם הו"א ובכן לא ישלטו עונות התחתונים עד המקום ההוא אחר שלא נבנית ע"י (הזכר) ז"א כמו רחל רק ע"י או"א עצמן ותשאר שלימה לעולם ולא תלך הלוך וחסור בעת הפגם כמו רחל, וז"ש ראיתי את העם הזה והנה עם קשה עורף הוא, ר"ל כי הגיע הפגם שלהם גם עד לאה שהיא קשר תפלה של ראש במקום העורף כנוצר, וזהו אומרו כי עם קשה עורף הוא. והנה מה שגרם זה הוא לסיבת היות לאה נקודה א' בלבד שהיא אחוריים מלכות התבונה ואינה בת י"ס כרחל, וגם ברחל אע"פ שיש בה י"ס כיון שבאו לה ה' ספירות (תחתונות) ע"י תוספת כנוצר הם מסתלקין בעת הפגם, ולכן הניחה לי ואמחה את שמם היא רחל שם שלהם כי היא אמם והם בניה נאחזים בה ברחל הנק' שם כנודע. והנה זה השם איננו שם הגדול העליונה שעל השמים, רק התחתונה שהיא מתחת הזעיר הנק' שמים, והנה היא רחל כנודע. ואז אתקן ואבנה את לאה ע"י או"א בנין שלם של י"ס גמורות ולא תוכל ליהרס עוד בעונות התחתונים וע"י כן ואעשה אותך לגוי גדול, כי בני ישראל להיותם מבחינת נצח והוד של זעיר הנק' בני ישראל כנודע כי ישראל הוא ת"ת ובניהם נצח והוד, ולכן פגם מעשיהם פוגם עד שם ומסלק האורות, אבל עתה שהוא מבחינת לאה ד' דאחד רבתי כמבואר (אצלניו) בסוד פסוק וראית את אחורי, לכן תהיה תמיד לגוי גדול בלי הפסק ופגם כאשר יתוקן לאה ע"ד הנו'. וענין משה שהוא משם ביאורו הוא כי הנה הדעת דזעיר מצד אימא בא מלוכב ביסוד התבונה, ומדעת הזה היה משה ע"ה, והנה כנגדו בעורף היא לאה מלכות התבונה. ונמצא כי צדקו כל מאמרי הזוהר איך משה מסוד הדעת ומסוד אימא ומסוד מלכות, רוצה לומר מסוד מלכות של אימא, והכל אמנו. ונמצא כי כוונת המאציל העליון היתה לבטל כל מציאות נוק' דז"א התחתונה רחל ולעשות נקבה חדשה של הו"א מצד בחי' זו הד' העליונה לאה כלולה מי"ס גמורות. וכבר אמרו ז"ל (ברכות ז' ע"א) כי כבר נתקיימה ברכה זו בזרעו של משה כמ"ש (דה"א כ"ג י"ז) ובני רחביה רבו למעלה, למעלה מס' רבוא. והענין הוא כי הנה ישראל גרמו שהמלכות תחתונה רחל תחזור בבחינת נקודה א' ונסתלקו ט' ספירותיה שבאו אליה בסוד תוספת ונשאר כתר שלה לבד הנק' נקודה חדא, גם גרמו בז"א עצמו שיתלקו ג' ראשונות שבו שבאו ג"כ בסוד תוספת ולא נשארו בו רק ו"ק שלו לבד שבאו בעת האצילות בסוד שורש ועיקר כנ"ל. והנה אלו הו' קצוות הם סוד ס' רבוא כנודע, ובני משה רבו

למעלה למעלה מאלו הס' רבוא שהם ו"ק זעיר ועלו למעלה (והיו) במלכות העליונה לאה העומדת למעלה באחורי הדעת של ז"א למעלה מכל ה' קצוות, ואז נבנית לאה (ג"כ) בסוד פרצוף שלם ע"ד רחל כמו שחשב לעשות כמו שביארנו על [בראשית י"ב ב'] ואעשך לגוי גדול, וכמו שנתבאר אצלינו במקום אחר איך לאה נעשית ג"כ פרצוף שלם אע"פ שלא היה שורשה רק נקודה א' שהיא מלכות דתבונה לבד. וז"ס [שמות ל"ג כ"ג] וראית את אחורי ופני לא יראו, כי הנה השי"ת חשב לבטל כל בחינת רחל התחתונה לסיבת הנ"ל שבכל עת שחוטאים בניה ישראל הנאחזים בה נפגמת ונחסרת ונשארת בסוד נקודה בלבד כי מסתלקים ט' ספירותיה התחתונות, ובהבנות לאה ע"י או"א כי גם היא אינה רק נקודה א' ג"כ שהיא מלכות התבונה ובהבנותה מן י"ס גמורות ותבטל רחל התחתונה אז בני משה הבאים ממנה יהיו לגוי גדול, כי עוד לא יגע בה שום פגם להחסירה כנזכר. וחשב לסיבה זו לתקן ולבנות את לאה הנק' אחוריים דז"א בסוד ד' דקשר של תפלין כמ"ש חז"ל [ברכות ז' א'] ואח"כ להחזירה פנים בפנים עם ז"א, ומשה לא רצה בכך, והקב"ה שמע אליו וקיים דברו ודבר משה עבדו ונתקיימו שתייהן ולא מחה את רחל התחתונה וגם את לאה זו העליונה שהיתה אז נקודה א' בלבד תיקנה בי"ס (גמורות) בסוד פרצוף גמור אבל לא החזירה פנים בפנים עם זעיר, וז"ש וראית את אחורי זו קשר של תפלין שתוקן, אמנם ופני שהיא החזרתה פנים בפנים עם זעיר, לא יראו ולא יהיה כך.